MỘT SỐ BIỆN PHÁP THIẾT KẾ BÀI TẬP VẼ BẰNG MÀU NƯỚC NHẰM NÂNG CAO KHẢ NĂNG SÁNG TẠO CHO TRẺ 5 – 6 TUỔI TẠI TRƯỜNG MẦM NON THỦY TIÊN 2 HUYỆN BÌNH CHÁNH

Phan Ngọc Hân
Trường Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh

Tóm tắt: *Thiết kế bài tập hoạt động vẽ bằng màu nước của trẻ còn nhiều hạn chế về chủ đề cũng như nội dung. Nếu tiến hành sưu tầm, thiết kế, xây dựng hệ thống bài tập và tổ chức sử dụng bài tập một cách linh hoạt theo hướng tăng cường cho trẻ tìm hiểu về chủ đề vẽ, xây dựng môi trường hoạt động vẽ, tăng cường cho trẻ tiếp xúc tích cực với thế giới tự nhiên, xã hội; tạo các tình huống vẽ gắn với điều kiện tự nhiên, giúp trẻ khai thác các kinh nghiệm sống, kinh nghiệm hoạt động vẽ thì sẽ giúp trẻ phát huy khả năng vẽ và tính tích cực đối với hoạt động vẽ.*

Từ khoá: *biện pháp, thiết kế bài tập*

SOME MEASURES FOR DESIGNING WATERCOLOR PAINTING EXERCISES TO ENHANCE CREATIVITY IN 5–6-YEAR-OLD CHILDREN AT THUY TIEN 2 PRESCHOOL, BINH CHANH DISTRICT

Phan Ngoc Han
Ho Chi Minh City University of Education

Abstract: *The design of watercolor painting activities for children still shows limitations in terms of topics and content. If educators collect, design, and build a system of exercises and organize their use flexibly—focusing on enhancing children's understanding of painting themes, creating an engaging painting environment, and encouraging active interaction with the natural and social world—then they can create drawing situations connected to real-life contexts. This approach helps children explore their life experiences and drawing experiences, thereby promoting their painting abilities and engagement in artistic activities*

Keywords: *measures, exercise design*

Nhận bài: 20/02/2025 *Phản biện: 20/03/2025* *Duyệt đăng: 24/03/2025*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thực tiễn giáo dục mầm non cho thấy việc nâng cao khả năng sáng tạo cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi thông qua hoạt động vẽ bằng màu nước còn rất đơn giản và hiệu quả giáo dục còn hạn chế. Đa số giáo viên mầm non chỉ xem hoạt động vẽ màu nước là hoạt động nhằm cung cấp kiến thức, rèn luyện các kỹ năng cho trẻ mà chưa thực sự coi rằng đây là cơ hội để phát huy cho trẻ khả năng sáng tạo. Các tiết học vẽ màu nước nói riêng và tạo hình nói chung còn khô cứng nặng về kiến thức và yêu cầu tái hiện theo mẫu mà chưa chú ý tới việc giúp trẻ tiếp cận với các sản phẩm nghệ thuật phong phú để trẻ được quan sát, cảm nhận, nâng cao khả năng sáng tạo. Chính vì vậy, phát triển khả năng sáng tạo cho trẻ mầm non thông qua hoạt động vẽ màu nước đến nay vẫn còn là một vấn đề cần nghiên cứu hệ thống và sâu sắc cả về lý luận và thực tiễn.

Bài viết đưa ra một số biện pháp thiết kế bài tập vẽ bằng màu nước nhằm nâng cao khả năng sáng tạo cho trẻ 5 – 6 tuổi tại trường mầm non Thủy Tiên 2 huyện Bình Chánh" làm cơ sở để giúp trẻ nâng cao hứng thú trong học tập

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1.Khái niệm nâng cao khả năng sáng tạo của trẻ thông qua hoạt động vẽ bằng màu nước

Nâng cao khả năng sáng tạo của trẻ thông qua hoạt động vẽ bằng màu nước là một quá trình sư phạm có mục đích, có kế hoạch do nhà sư phạm thiết kế giúp trẻ nâng cao khả năng thực hiện có hiệu quả hoạt động vẽ bằng màu nước thông qua cung cấp tri thức cho trẻ, phát huy khả năng sáng tạo trong lựa chọn màu, trộn màu, biết vận dụng các kỹ năng vẽ và phối hợp các nét vẽ, thể hiện bố cục tranh hợp lí, tô màu sáng tạo, nắm vững những phương tiện truyền cảm cũng như ngôn ngữ nghệ thuật với các thể loại khác nhau để tạo ra các tác phẩm trong những điều kiện nhất định.

2.2. Một số biện pháp thiết kế bài tập vẽ bằng màu nước nhằm nâng cao khả năng sáng tạo cho trẻ 5 – 6 tuổi tại trường mầm non Thủy Tiên 2 huyện Bình Chánh

2.2.1. Thiết kế đa dạng các bài tập vẽ bằng màu nước để nâng cao khả năng sáng tạo cho trẻ

Nhóm 1: Các bài tập vẽ bằng màu nước hình thành được nhu cầu hoạt động và xúc cảm tích cực cho trẻ

Trong hệ thống nhóm bài tập, GV tiến hành tác động tới trẻ các bài tập vẽ bằng màu nước với cùng một đối tượng miêu tả trong đó các bài tập vẽ bằng màu nước mang tính chất bổ trợ cho bài tập vẽ được tiến hành tổ chức vào những giờ hoạt động góc của ngày hôm trước còn các bài tập vẽ sẽ được tiến hành vào những hoạt động chính của buổi ngày hôm sau. Từ đó giúp cho trẻ nhận thấy được tính hấp dẫn, đa dạng, mới mẻ của đối tượng miêu tả dưới nhiều hình thức khác nhau, đồng thời trẻ sẽ hiểu sâu sắc hơn về bố cục, cấu trúc bản chất của đối tượng, phát triển khả năng tri giác không gian từ đó ứng dụng vào trong tranh vẽ.

Bài tập vẽ bằng màu nước tổ chức với nội dung hoạt động theo mẫu để giúp cho trẻ nắm bắt được chính xác về đặc điểm, hình dạng, cấu trúc của đối tượng miêu tả. Các bài tập vẽ của ngày hôm sau tổ chức dưới dạng tiết học theo đề tài để trẻ thể hiện sáng tạo các đối tượng dựa trên kinh nghiệm đã có của bản thân và của hoạt động vẽ bằng màu nước trước đó.

Tăng cường sử dụng biện pháp làm mẫu chéo sử dụng những sản phẩm vẽ bằng màu nước do trẻ tạo ra làm mẫu quan sát cho hoạt động vẽ kết hợp với các đồ dùng trực quan sinh động khác để thúc đẩy nhu cầu hoạt động cũng như xúc cảm tích cực cho trẻ.

Nhóm 2: Các bài tập vẽ bằng màu nước nhằm kích thích trẻ đưa ra được ý tưởng, tính độc đáo trong quá trình vẽ của trẻ

- Trong hệ thống nhóm bài tập này, tác giả tăng cường việc tổ chức các thiết kế bài tập vẽ bằng màu nước dưới hình thức nhóm nhỏ: Những trẻ có năng khiếu tạo hình sẽ giúp đỡ cho những trẻ yếu kém hơn. Trong đó mỗi nhóm, các trẻ sẽ được thỏa thuận phân công công việc dưới sự chỉ huy của trưởng nhóm (thường các nhóm trưởng trong nhóm là những trẻ năng động, nhiệt tình, và có năng lực tạo hình khá hơn các bạn trong nhóm)

- Tác giả tăng cường việc sử dụng hệ thống câu hỏi tác động tới trẻ nhằm tích cực hóa quá trình tư duy, ngôn ngữ, khả năng hoạt động và trí tưởng tượng sáng tạo của trẻ, đồng thời khuyến khích động viên và nâng cao khả năng sáng tạo bền vững cho trẻ trong quá trình hoạt động cũng như trong khi nhận xét, đánh giá sản phẩm hoạt động.

- Hầu hết các bài tập trong nhóm này, tác giả sử dụng tăng cường 3 hệ thống câu hỏi tác động tới trẻ.

+ Hệ thống câu hỏi định hướng giúp trẻ nắm bắt được đặc điểm cấu tạo, bố cục, hình dạng, những điểm đặc trưng nổi bật của đối tượng miêu tả trong quá trình quan sát.

+ Hệ thống câu hỏi kích thích trí tưởng tượng sáng tạo tăng cường sự động viên khích lệ cho trẻ trong quá trình hoạt động.

+ Hệ thống câu hỏi sử dụng trong quá trình nhận xét, đánh giá nhằm tăng cường và duy trì được hứng thú cho trẻ.

Nhóm 3: Các bài tập vẽ bằng màu nước phát huy được khả năng sáng tạo nghệ thuật cho trẻ

- Tổ chức dưới hình thức nhóm lớn: trẻ tự lựa chọn và phân nhóm, phân vai

- Các bài tập vẽ bằng màu nước có cùng đối tượng miêu tả, bài tập vẽ bằng màu nước được tiến hành trước bài tập vẽ, giống cách thức tiến hành trong hệ thống bài tập nhóm 1, tuy nhiên ở mức độ cao hơn và sáng tạo hơn: Trẻ tự lựa chọn nội dung thể hiện, tự mình xử lí và sử dụng các loại nguyên vật liệu trong việc xây dựng các dự định tạo hình.

- Sản phẩm hoàn thiện của nhóm sẽ được trẻ suy nghĩ trưng bày và ứng dụng vào các góc hoạt động.

2.2.2. Tổ chức cho trẻ tham gia hoạt động vẽ bằng màu nước

Thực tế hiện nay nguyên vật liệu và hình thức tổ chức hoạt động vẽ bằng màu nước của trẻ trong trường mầm non chưa đa dạng đề tài còn đơn điệu và nhàm chán, chưa thu hút được hứng thú và sự chú ý của trẻ trong hoạt động. Do đó sản phẩm của trẻ chưa đạt yêu cầu và chưa có tính sáng tạo. Vì thế, trong quá trình tổ chức hoạt động cho trẻ, GV cần đưa ra nhiều hình thức thể hiện từ nhiều nguyên vật liệu khác nhau để gây hứng thú, sự chú ý và kích thích khả năng sáng tạo thể hiện qua các cách vẽ, nặn, xé dán, thổi, in,…trong vẽ bằng màu nước của trẻ với những nội dung được thể hiện như sau:

Đối với cách vẽ thổi

Giáo viên chuẩn bị màu nước, ống hút dùng để thổi, giấy vẽ, muỗng, để làm được sản phẩm tôi hướng dẫn trẻ đổ màu ra đĩa, dùng muỗng múc màu và đổ màu ra giấy sau đó cho trẻ dùng ống hút thổi vào chỗ màu trên giấy sao cho màu bắn tung ra trên mặt giấy thành các hình khác nhau như bông hoa, ông mặt trời, cây,…

Với cách vẽ thổi lúc đầu trẻ tỏ ra không tự tin nhưng dần dần trẻ rất thích và tạo ra nhiều sản phẩm lạ, đẹp mắt như: Hoa đồng tiền, con nhím, con sứa biển, thân cây,…

Cách in bằng vân tay hoặc bàn tay: In bằng dấu vân tay tôi chuẩn bị đĩa màu nước, giấy, bút lông. giáo viên hướng dẫn trẻ dùng đầu ngón tay ấn vào đĩa màu sau đó in lên tờ giấy làm mình của con gà con dùng ngón tay út in màu tạo thành đầu của con gà, trẻ vẽ thêm mỏ, mắt chân cho sản phẩm hoàn thiện. Ngoài con gà ra cô có thể hướng dẫn trẻ tạo hình bông hoa, con bướm bằng dấu vân tay.

In bằng bàn tay tôi chuẩn bị màu nước, đĩa, giấy, khăn ướt, tôi hướng dẫn trẻ đổ màu nước ra đĩa tán đều rồi dùng bàn tay in vào đĩa màu, rồi in bàn tay lên giấy sau đó gợi ý trẻ dùng cọ vẽ các chi tiết như hình con cá, con cua, chậu hoa,…hoặc vẽ theo hướng mình thích.

Tạo hình bằng hạt: Hình thức này có tác dụng rèn luyện tính cẩn thận, tỉ mỉ và tính kiên trì cho trẻ tôi thường áp dụng cho trẻ làm thiệp mừng ngày 20/11, 8/3 hoặc đề tài hoa mùa xuân để làm được ra sản phẩm tôi chuẩn bị cho trẻ hạt bí, hạt mướp, hạt hướng dương, hồ dán, cọ, bút lông... Để làm được hình bông hoa đầu tiên tôi lấy hồ phếch lên tờ giấy một ít Sau đó lấy từng hạt hướng dương đặt lên chỗ đã phết hồ sắp xếp thành cánh hoa, khi hồ khô cho trẻ dùng bút lông vẽ thân cây và tạo lá bằng cọ hoặc vân tay để tạo thành một cành hoa theo ý thích.

2.2.3.Cách sử dụng các bài tập vẽ bằng màu nước nhằm nhằm nâng cao khả năng sáng tạo cho trẻ 5-6 tuổi

Hệ thống các bài tập được diễn ra trong vòng 10 tuần. Các bài tập được xây dựng và tiến hành tổ chức không những dưới hình thức hoạt động trên tiết học mà còn được tổ chức ở những hoạt động góc và hoạt động chiều để trẻ có nhiều cơ hội cũng như thời gian cho việc thực hiện các bài tập, đồng thời tận dụng các không gian, địa điểm hoạt động đa dạng, phong phú. Đồng thời để phát huy được khả năng sáng tạo cho trẻ trong quá trình hoạt động, tác giả tăng cường tổ chức hoạt động theo nhóm cho trẻ được tự do trao đổi ý kiến và phát huy tính tích cực trong quá trình làm việc cùng nhau. Đối với những bài tập vẽ bằng màu nước có cùng đối tượng miêu tả, thì những nội dung hoạt động vẽ bằng màu nước sẽ được tiến hành tổ chức vào hoạt động góc của ngày hôm trước để trẻ nắm được đặc điểm cấu tạo, cấu trúc tỉ lệ của đối tượng, sau đó sẽ được ứng dụng vào việc xây dựng hình ảnh, bố cục trong tranh vẽ. Hoạt động góc có thể diễn ra vào những ngày liên tiếp trong tuần, trước ngày tổ chức hoạt động vẽ với cùng đối tượng miêu tả, để tất cả các trẻ trong nhóm TN đều được tham gia và tránh tình trạng số trẻ quá đông trong một góc hoạt động.

III. KẾT LUẬN

Trong tất cả các loại hình tạo hình ở trường mầm non, hoạt động vẽ luôn chiếm ưu thế và diễn ra thường xuyên. Tuy vậy khả năng xây dựng hình ảnh, bố cục cấu trúc, tỉ lệ của các đối tượng miêu tả vẫn còn rất hạn chế ở trẻ. Trong khi đó, giáo viên chưa quan tâm nhiều tới việc tăng cường sự trải nghiệm cho trẻ loại hình vẽ bằng màu nước, bởi đây chính là cơ sở quan trọng giúp trẻ nắm bắt được đặc điểm đối tượng trong không gian và khắc phục những hạn chế về khả năng tạo hình trong tranh vẽ của trẻ. Từ đó sẽ nâng cao được năng lực tạo hình cũng như chất lượng và hiệu quả của hoạt động vẽ bằng màu nước. Để việc phối hợp giữa loại hình hoạt động vẽ với vẽ bằng màu nước trở nên nhẹ nhàng mà vẫn kích thích được hứng thú cho trẻ, đòi hỏi các giáo viên cần linh hoạt, sáng tạo lựa chọn, sử dụng các phương pháp, biện pháp, phương tiện tạo hình để từng bước đưa hứng thú của trẻ đi từ mức độ thấp đến mức độ cao hơn: Từ những sự biểu lộ về xúc cảm, tình cảm tích cực, nhu cầu hoạt động, tới tính tích cực hoạt động và để kết quả là những sản phẩm hoạt động của trẻ mang tính thẩm mỹ và sáng tạo hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Cao Thị Kim Liên (2018). *"Một số biện pháp bồi dưỡng khả năng xây dựng bố cục trong tranh đề tài và tranh trang trí cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi"*. Luận văn thạc sĩ Đại học Sư phạm Hà Nội.

Lê Hồng Vân (2008). *Tạo hình và phương pháp hướng dẫn HĐTH cho trẻ em. quyển 3,* Nxb ĐHQG Hà Nội

Nguyễn Quang Uẩn (1999). *Tâm lý học đại cương.* Nxb Giáo dục.

Vũ Thị Sơn (2009). *Xây dựng và thử nghiệm một số bài tập tìm hiểu tự nhiên và xã hội theo chủ đề.* Đề tài NCKHGD cấp Bộ, mã số B2007-17-58.